

Ungfiskregistreringer oppstrøms og nedstrøms Hartevatn på Hovden, august 2023

Skien, 29. oktober 2023

Bakgrunn

Hartevatn ligger sentralt på Hovden, i Bykle kommune. Vannet er regulert for vannkraft. Det ble utført prøvefiske der i fjor, med garn i vannet og elektrisk fiske i hovedinnløpselva (Kile 2022). Denne undersøkelsen viste at Hartevatn har en middels tett, reproduserende bestand av ørret. Det er også mye av den fremmede arten ørekyte der.

Otteraaens Brugseierforening ønsket ytterligere undersøkelser i gytebekker både oppstrøms og nedstrøms Hartevatn for et mer helhetlig bilde av tilstanden i vassdraget, som er påvirket av vassdragsregulering. Naturanalyser utførte derfor elektrisk fiske på flere stasjoner 1. og 2. august 2023. Oppdraget var forholdsvis åpent definert, og omfanget ble vurdert underveis. Aleksander Andersen fra oppdragsgiver deltok på arbeidet. Arbeidet ble supplert med fotografering fra drone 24. oktober over Otra mellom Hartevatn og Lislevatn. Bildene ble sammenstilt til et ortofoto for bruk i oppdragsgivers digitale kartsystem (GIS). Formålet var å vise vanndekt areal i elva på minstevannføring.

Kart 1 viser en oversikt over hvor det har blitt utført undersøkelser, både i 2022 (Kile 2022) og i 2023. Det er også lagt inn symboler for terskler. Dels fra observasjoner i felt, men også noe fra flyfoto. Kartdata om reguleringstiltak er hentet fra NVE.

Resultater

Elfisket ble utført med en overfisking av et mest mulig naturlig avgrenset areal, inntil 100 m². Ørret ble lengdemålt og vurdert i forhold til hvilken årsklasse de representerte. Årsyngel (0+) var omtrent 30-40 mm. lange. Fjorårsyngel (1+) var 60-80 mm. Den neste lengdegruppen var typisk fra 90 – 110 mm. og dette antas å være forfjorsyngel (2+). Større ørreter enn dette ble ikke vurdert til alder. Ørekyte ble telt grovt der det var mye, og mer nøyaktig der det var færre. Det ble utført elfiske på 8 stasjoner i august 2023. I tillegg blir det inkludert resultater fra prøvefisket året før (kart 1).

Stasjonsnummer fra sør mot nord, i samsvar med kart 1:

1. Otra, nedenfor Flæhyl. Dette er et strykområde i Otra. Bunnsubstratet bestod av mye bart fjell, noe stein av ulike størrelser og sporadiske lommer av grus. Det ble undersøkt et areal på 50 m². Det ble fanget en ørret på 90 mm. (2+) og 10 ørekyter. Det antas å være ganske lav fangbarhet her.

2. Tverråni. Dette er en sideelv til Otra som verken er påvirket av regulering eller hyttefelt. Her ble det fanget 3 stk. fjorårsyngel (1+), og 6 stk. årsyngel (0+). Det ble også fanget 12 ørekyter. Her var det altså bare litt mer ørekyte enn ørret. Det er gode gyteområder, og moderate skjulmuligheter i området som ble undersøkt.

3. Geiskeliåni. En sideelv til Otra. På undersøkelsesstedet gikk elva slakt nedover, litt meandrerende, med mye godt gytesubstrat. Det var spesielt mye ørekyte her. Store stimer på de roligste partiene. Det antas å være omtrent 30 ganger så mye ørekyte som ørret. Det ble elfisket over et område på 40 m². Der hvor det var litt fart i vannet var det forholdsvis mer ørret. Det ble fanget 4 stk. fjorårsyngel (1+) og 2 stk. årsyngel (0+). NINA har tidligere undersøkt denne bekken i forbindelse med overvåking av referanseelver. I 2017 og 2019 fant NINA (Bækkelie & Myrvold 2020) kun sporadisk forekomst av ørret i elva, en mindre tetthet enn ved denne undersøkelsen.

4. Otras hovedløp, ved golfbanen. Her er elva bred og stor. Substratet domineres av store steiner og blokker. Det gir mye hulrom, og gode oppvekstforhold. Det ble ikke observert gytegrus her, men det kan nok forekomme innimellom. Det ble fisket over et areal på 50m². Det ble fanget 3 stk. ørret. (2+), og observert en fjorårsyngel (1+). Det ble fanget 5 ørekyter. På grunn av de mange hulrommene var fangbarheten lav, så det antas å være adskillig flere fisker her.

5. Auervassåi. Denne bekken kan være ganske sterkt påvirket av reguleringstiltak. Det er et bekkeinntak lenger oppe i bekken, og det er demning i Hartevasstjern. I hvilken grad dette fører til tørrlegging i perioder er ikke kjent, men det kan virke sannsynlig. Det ble fanget eller observert 4 ørret. (2+) størrelse. I tillegg ble det fanget to større ørreter på om lag 15 cm. Det ble kun fanget et fåtall ørekyter.

6. Fjordungsbekken er en gytebekk for Hartevatnet. Omtrent en kilometer fra Hartevatn er det et inntakspunkt. Det var en god, og tilsynelatende naturlig vannføring i bekken på undersøkelsestidspunktet. Ut fra kartet og dømme har bekken en lang strekning med antatt gode gyte- og oppvekstområder. Det ble elfisket over et areal på 80 m². Fangsten bestod av 10 stk. årsyngel (0+) og 3 stk. fjorårsyngel (1+). Det ble i tillegg observert yngel av begge størrelser som ikke lot seg fange. Det ble fanget eller observert litt flere ørekyter enn det var 1+ ørret.

7. Hartevatn. Kile (2022) utførte et prøvefiske med garn i Hartevatn, høsten 2022. Fangsten bestod av 47 ørret og 92 ørekyte. Ørretbestanden ble betegnet som middels tett med en fangst på 7,5 fisk pr 100 m² garnareal. Bestanden av ørret i Hartevatn vurderes som litt for stor i forhold til næringsgrunnlaget. Det anbefales et årlig uttak av fisk med garnfiske.

8. Otra oppstrøms Hartevatn. Kile (2022) fanget 7 årsyngel (0+), 12 fjorårsyngel (1+) og 10 forfjorsyngel (2+) i elvestrekningen ved Hovden sentrum høsten 2022. Det ble fisket over et areal på 150 m². Det ble fanget omtrent like mange ørekyter som ørretyngel. Elva har godt oppveksthabitat med skjulmuligheter mellom stein og i kulper. Det er flere partier med godt gytesubstrat.

9. Otra ved Støylsflotti. En brei elv med mye variert substrat. Det ble fanget fire ørreter, der to var fjorårsyngel (1+) og to var forfjorsyngel (2+). Det ble også observert en årsyngel (0+). Det var om lag dobbelt så mye ørekyte som ørret. Det antas å være ganske lav fangbarhet her på grunn av mye hulrom mellom større steiner. Arealet som ble overfisket var på om lag 80 m².

10. Byrtemannsbekken. Dette er en sideelv til Otra som er påvirket av reguleringstiltak. Den blir tilført vann fra Hartevasstjønn for å oppnå krav til minstevannføring. Nederst i elva er det hyttefelt på begge sider, samt Hovden Appartements. Det ble nesten ikke fanget fisk her. Kun en fanget ørret, samt en observert. Det ble ikke observert ørekyte. Det var godt egnet substrat, variert med både skjulmuligheter og gytegrus. Det burde vært mer fisk her.

Vurderinger

Det var ingen steder som utmerket seg med særlig stor produksjon av ørretyngel. Noen steder var det bare sporadisk fangst av yngel, mens andre steder var det noe bedre. Sidebekkene har gjennomgående best substrat med hensyn til gyting. Hovedløpet har mer grovt substrat som gir gode skjulmuligheter. Det er mye ørekyte i vassdraget. Noen steder dominerte denne fremmede arten. På det beste var det omtrent samme antall ørekyte som ørret, men det vanligste var større mengde ørekyte, på det meste 30 ganger mer ørekyte enn ørret. Så ørekyte utgjør en viktig og begrensende faktor for ørretens levevilkår. Prøvefisket med garn i Hartevatn (Kile 2022) viste det samme. Det er en middels tetthet av ørret, men samtidig for stor bestand i forhold til næringsgrunnlaget.

Det er i hovedtrekk ganske lav tetthet av ørretyngel i elver og bekker oppstrøms og nedstrøms Hartevatn. Men arealet av elver og bekker er til sammen så stort at mengden yngel er mer enn tilstrekkelig, i forhold til næringsgrunnlaget. Det ansees som urealistisk å gjøre noe med ørekyteproblemet.

Referanser

Bækkelie, K.A.E. & Myrvold, K.M. 2020. Overvåking av referanseelver 2019. Vedleggsrapport for kvalitetselement fisk. NINA Rapport 1795. Norsk institutt for naturforskning.

Kile, N.B. 2022. Status for fiskebestanden i Hartevatn 2022. Fagrapport utarbeida av Fisk og vassdragsrådgjevar, Bygland kommune.